

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.6.27>

NORMATYWNA I PRAWNA REGULACJA REALIZACJI I OCHRONY PRAW UCZESTNIKÓW STOSUNKÓW PRAWNYCH W ZAKRESIE URBANISTYKI PRZY STOSOWANIU SANKCJI ADMINISTRACYJNYCH I EKONOMICZNYCH

Maryna Mavrodiieva

zwycięzca Katedry Prawa Konstytucyjnego i Administracyjnego

Zaporoskiego Uniwersytetu Narodowego (Zaporoże, Ukraina)

ORCID ID: 0009-0003-7888-6067

mmavrodiieva@gmail.com

Adnotacja. Autor uzasadnił, że gwarancje praw, wolności i obowiązków człowieka i obywatela należy rozumieć także jako system warunków społeczno-gospodarczych, politycznych, prawnych, sposobów i środków zapewniających ich rzeczywistą realizację, ochronę i niezawodną ochronę. Należy zauważyć, że sfera urbanistyki odgrywa znaczącą rolę w sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności, przyczynia się do wzrostu aktywności przedsiębiorczej itp. Celem opracowania jest wdrożenie charakterystyki systemu normatywno-prawnych regulacji gwarancji realizacji i ochrony uczestników stosunków prawnych z zakresu urbanistyki przy stosowaniu sankcji administracyjnych i ekonomicznych. Metodologia badań polega na zastosowaniu zarówno ogólnonaukowych metod wiedzy naukowej (indukcja, dedukcja, synteza, analiza), jak i specjalnych naukowych metod badań prawnych (prawo porównawcze, metoda strukturalnej analizy normatywnej itp.). Uzasadnione jest, że gwarancje ochrony uczestników stosunków rozwoju miast przy stosowaniu sankcji administracyjnych i ekonomicznych należy rozumieć jako środki, metody i warunki działań przewidzianych przez obowiązujące przepisy, związane z wykonywaniem pozwoleń i rejestracją funkcje w budownictwie, mające na celu realizację państwowej kontroli i nadzoru architektoniczno-budowlanego zgodnie z przepisami prawa przez uczestników stosunków urbanistycznych. Stwierdzono, że realizacja konstytucyjnych gwarancji ochrony uczestników stosunków urbanistycznych w przypadku stosowania sankcji administracyjnych i ekonomicznych na obecnym etapie zajmuje zasadnicze miejsce, gdyż gwarancje ochrony uczestników stosunków urbanistycznych stosunki urbanistyczne przy stosowaniu sankcji administracyjnych i ekonomicznych są podstawą do tworzenia warunków dla zapewnienia, stosowania i realizacji praw uczestników tych stosunków społecznych, stanowią bowiem system norm prawnych mających na celu właściwą realizację działań w zakresie: urbanistyka. Podkreśla się, że zapewnienie ochrony uczestnikom stosunków rozwoju miast przy stosowaniu sankcji administracyjnych i ekonomicznych zapewni możliwość zapewnienia skutecznej kontroli zgodności z obowiązującymi przepisami, normami, normami i zasadami wymagań budowlanych.

Słowa kluczowe: procedura administracyjna, sankcje administracyjno-gospodarcze, gwarancje, urbanistyka, ochrona praw, klasyfikacja, systematyka.

NORMATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE IMPLEMENTATION AND PROTECTION OF THE RIGHTS OF PARTICIPANTS IN LEGAL RELATIONS IN THE FIELD OF URBAN DEVELOPMENT WHEN APPLYING ADMINISTRATIVE AND ECONOMIC SANCTIONS

Maryna Mavrodiieva

External Postgraduate Student at the Department of Constitutional and Administrative Law,

Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)

ORCID ID: 0009-0003-7888-6067

mmavrodiieva@gmail.com

Abstract. The author substantiates that guarantees of the rights, freedoms and responsibilities of man and citizen should also be understood as a system of socio-economic, political, legal conditions, methods and means that ensure their actual implementation, protection and reliable protection. It is noted that the urban planning sector plays an important role in the socio-economic situation of the population, contributes to the growth of entrepreneurial activity, etc. The purpose of the study is to characterize the system of legal regulation of guarantees for the implementation and protection of participants in legal relations in the field of urban planning when applying administrative and economic sanctions. The research methodology consists of using both general scientific methods of scientific knowledge (induction, deduction, synthesis, analysis) and special scientific methods of legal research (comparative legal, method of structural normative analysis, etc.). It is substantiated that guarantees for the protection of participants in the field of urban planning relations when applying administrative and economic sanctions are appropriate to understand the means, methods and conditions of activities provided for by current legislation related to the performance of permitting and registration functions in construction, aimed at implementing state architectural and construction control and supervision of compliance legislation by participants in the field of urban planning relations. It is concluded that the implementation of constitutional guarantees for the protection of participants in the sphere of urban planning relations when applying administrative and economic sanctions occupies the main place at the present stage, because guarantees for the protection of participants in the sphere of urban planning relations when applying administrative and economic sanctions are the basis for creating conditions for ensuring, applying and implementation of the rights of participants in these social relations, since they represent

a system of legal norms aimed at the proper implementation of activities in the field of urban planning. It is noted that it is the guarantee of the protection of participants in the field of urban planning relations when applying administrative and economic sanctions that will ensure effective control over compliance with current legislation, standards, norms and regulations of construction requirements.

Key words: administrative procedure, administrative and economic sanctions, guarantees, urban planning, protection of rights, classification, systematization.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ УЧАСНИКІВ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ

Марина Мавродієва

здобувач кафедри конституційного та адміністративного права

Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

ORCID ID: 0009-0003-7888-6067

mmavrodiieva@gmail.com

Анотація. Автором обґрунтовано, що під гарантіями прав, свобод та обов'язків людини та громадянина також варто розуміти систему соціально-економічних, політичних, юридичних умов, способів та засобів, які забезпечують їх фактичну реалізацію, охорону та надійний захист. Зазначено, що містобудівна сфера вагоме значення відіграє у соціально-економічному становищі населення, сприяє зростанню підприємницької діяльності тощо. **Метою** дослідження визначено здійснення характеристики системи нормативно-правового регулювання гарантій реалізації та захисту учасників правовідносин у сфері містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій. Методологія дослідження полягає у використанні як загальнонаукових методів наукового пізнання (індукції, дедукції, синтезу, аналізу), так і спеціальні наукові методи здійснення юридичних досліджень (порівняльно-правовий, метод структурного нормативного аналізу тощо). Обґрунтовано, що гарантіями захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій доцільно розуміти передбачені чинним законодавством засоби, способи та умови діяльності, пов'язаної з виконанням дозвільних та реєстраційних функцій у будівництві, спрямованої на здійснення державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду за дотриманням законодавства учасниками у сфері відносин містобудування. Зроблено висновок, що реалізація конституційних гарантій захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій, на сучасному етапі займає засадниче місце, тому що гарантії захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій є основою створення умов забезпечення, застосування та реалізації прав учасників цих суспільних відносин, оскільки являють систему правових норм, спрямованих на належне здійснення діяльності у сфері містобудування. Наголошено, що саме гарантування захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій дасть можливість забезпечити здійснення ефективного контролю за дотриманням чинного законодавства, стандартів, норм і правил будівельних вимог.

Ключові слова: адміністративна процедура, адміністративно-господарські санкції, гарантії, містобудування, захист прав, класифікація, систематизація.

Постановка проблеми. Правове регулювання містобудівної діяльності в Україні характеризується доволі розгалуженим відомчим нормативним спрямуванням; триваючою у часі є кодифікаційна діяльність із створення Містобудівного кодексу України та закріплення у ньому норм, стандартів, уніфікованих вимог відповідності критеріям прозорості та безпечності забудови населених пунктів, ухвалених в країнах ЄС, що пов'язується із успішністю реалізації євроінтеграційних процесів в нашій державі.

Стан наукової розробки проблеми. Визначення змісту та специфіки реалізації прав особи у сфері містобудування характеризується фрагментарністю науково-практичних підходів, та вимагає звернення дослідницької уваги на таку проблематику. Здійснення даного дослідження спирається на наявні наукові результати публікацій таких вчених, як В. Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, І. П. Голосніченко, Є. О. Легеза, Ю. О. Легеза та інших вчених (Легеза Є. О., Легеза Ю. О., 2019).

Метою дослідження визначено здійснення характеристики системи нормативно-правового регулювання гарантій реалізації та захисту учасників правовідносин у сфері містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій.

Виклад основного матеріалу. Варто вказати, що містобудівна сфера вагоме значення відіграє у соціально-економічному становищі населення, сприяє зростанню підприємницької діяльності тощо. Зокрема теорія адміністративного права розкриває сутність поняття права та свободи людини і громадянина в Україні, відносячи до нього природні потреби та інтереси індивіда, які визнані та закріплені державою в Конституції та інших законах України, установлюють певні можливості, що дозволяють кожній людині обирати вид своєї поведінки, користуватися економічними, політичними свободами та соціальними благами як в особистих, так і в суспільних інтересах.

Адміністративно-правове гарантування захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій – це зовнішній механізм забезпечення закріплених чинним законодавством природних інтересів і потреб учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні

адміністративно-господарських санкцій, яке здійснюється публічною адміністрацією, адміністративними судами та судами загальної юрисдикції у справах щодо правозастосування адміністративно-господарських санкцій за правопорушення у сфері містобудування.

Таким чином, гарантії захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій визначаються як передбачені нормами права засоби забезпечення, застосування та реалізації прав учасників у сфері відносин містобудування. Розгляд нормативно-правового регулювання діяльності у сфері містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій доцільно почати із характеристики законодавчого регулювання сфери містобудування, а саме з виділення двох складових законодавчого регулювання сфери містобудування, а саме: загальне законодавство, яке регулює відносини у сфері містобудування в цілому, та спеціальне. Так, до законодавства, яке регулює загальні положення у сфері містобудування на національному рівні доцільно віднести: Конституцію України (ст. ст. 40, 47), Закони України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V, «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII (Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, 2007), інші нормативно-правові акти у сфері містобудування.

Відповідно до чинного законодавства здійснюється ліцензування будівництва об'єктів та за класом наслідків належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками.

До спеціального законодавства, які характеризують публічно-сервісну діяльність, з визначенням її ролі та місця у сфері містобудування, висувують вимоги до містобудівної діяльності: Закони України «Про основи містобудування» від 16.10.1992 (Про основи містобудування, 1992), «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 (Про регулювання містобудівної діяльності, 2011); які визначають повноваження органів під час здійснення публічно-сервісної діяльності у сфері містобудування, зокрема Держсервісбуд, його територіальні органи, центри надання адміністративних послуг про Державну сервісну службу містобудування України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020р. № 218 (Про ліквідацію Державної архітектурно-будівельної інспекції та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України, 2020).

До цієї ланки гарантування прав також доцільно віднести можливість сертифікації забудовнику після введення об'єкту в експлуатацію, на підставі Положення про Державну сервісну службу містобудування України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020 року (Про ліквідацію Державної архітектурно-будівельної інспекції та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України, 2020).

Слід зазначити, що сертифікація прийшла на заміну ліцензуванню. До реформування сфери містобудування ДАБІ здійснювало ліцензування. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020 р. № 218 «Про ліквідацію Державної архітектурно-будівельної інспекції та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» було скасовано порядок ліцензування у сфері будівництва й запроваджено сертифікацію. До цієї групи гарантування прав також слід віднести надана законодавством можливість проведення навчання, підвищення кваліфікації, підготовку та перепідготовку фахівців для здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, обстеження та інших функцій, добір кадрів в свій апарат, у тому числі й в територіальні органи; скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції та семінари з питань, що належать до його компетенції; забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції, контроль за їх здійсненням у своєму апараті та територіальних органах; організовує ведення діловодства та архівне зберігання документів відповідно до встановлених правил; брати в установленому законодавством порядку участь у роботі комісій, що утворюються з метою розслідування причин і наслідків аварій на будівництві тощо (Про ліквідацію Державної архітектурно-будівельної інспекції та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України, 2020).

Спеціальні способи впливу на організацію та ведення діяльності у сфері містобудування щодо гарантій дотримання прав, свобод та законних інтересів особи, що спричиняють виникнення правозабезпечувальної, правозастосовна функції та здійснення містобудівного контролю та нагляду в частині надання, відмови у видачі чи анулювання документів, які дають право на виконання певних видів робіт, прийняття закінчених будівництвом об'єктів в експлуатацію.

Вбачається, що у сфері містобудування доцільно виділити в окрему групу конституційних гарантій захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій. Така група виділена у Закону України «Про основи містобудування» від 16.11.1992, зокрема ст. 5, у вигляді дотримання вимог при здійсненні містобудівної діяльності шляхом охорони культурної спадщини, збереження традиційного характеру середовища населених пунктів (охорони зони пам'яток культурної спадщини, межі історичних ареалів, зони регулювання забудови, зони охоронюваного ландшафту, зони охорони археологічного культурного шару, в межах яких діє спеціальний режим їх використання, охоронні зони об'єктів природно-заповідного фонду, прибережні захисні смуги, зони санітарної охорони); інформування через засоби масової інформації громадян про плани перспективного розвитку територій і населених пунктів, розміщення важливих містобудівних об'єктів; забезпечення участі громадян, об'єднань громадян в обговоренні містобудівної документації, проектів окремих об'єктів і внесення відповідних пропозицій до державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій;

раціонального використання земель та територій для містобудівних потреб та, відповідно, забезпечення захисту прав громадян та громадських організацій згідно із законодавством (Про основи містобудування, 1992). У статті 2 Закону України «Про основи містобудування» від 16.11.1992 закріплено конституційні гарантії щодо забезпечення прав особи на безпечне довкілля та сталий розвиток, реалізувавшись у головних напрямках містобудування: захист життєвого та природного середовища від шкідливого впливу техногенних і соціально-побутових факторів, небезпечних природних явищ (Про основи містобудування, 1992).

Реалізація таких конституційних гарантій захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій, на сучасному етапі займає засадниче місце, тому що гарантії захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій є основою створення умов забезпечення, застосування та реалізації прав учасників цих суспільних відносин, оскільки являють систему правових норм, спрямованих на належне здійснення діяльності у сфері містобудування. Саме гарантування захисту учасників у сфері відносин містобудування при застосуванні адміністративно-господарських санкцій дасть можливість забезпечити здійснення ефективного контролю за дотриманням чинного законодавства, стандартів, норм і правил будівельних вимог.

Список використаних джерел:

1. Лезега С.О., Лезега Ю.О. Напрями вдосконалення законодавства України в частині адміністративно-правового забезпечення реалізації економічної функції держави. *ScienceRise : Juridical Science*. 2019. Volume 2 (8). С. 28–33.
2. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>.
3. Про основи містобудування: Закон України від 16.10.1992 № 2780–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>.
4. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 №3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#top>
5. Про ліквідацію Державної архітектурно-будівельної інспекції та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020 р. № 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/218-2020-%D0%BF#n22>

References:

1. Leheza Ye.O., Leheza Yu.O. (2019) Napriamy vdoskonalennia zakonodavstva Ukrainy v chastyni administratyvno-pravovoho zabezpechennia realizatsii ekonomichnoi funktsii derzhavy [Directions for improving the legislation of Ukraine in terms of administrative and legal support for the implementation of the economic function of the state]. *ScienceRise : Juridical Science*. Volume 2 (8). С. 28–33 [in Ukrainian].
2. Pro osnovni zasady derzhavnogo nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti [On the basic principles of state supervision (control) in the field of economic activity]: Zakon Ukrainy vid 05.04.2007 No 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> [in Ukrainian].
3. Pro osnovy mistobuduvannia [On the basics of urban planning]: Zakon Ukrainy vid 16.10.1992 No 2780–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>. [in Ukrainian].
4. Pro rehulivannia mistobudivnoi diialnosti [On regulation of urban planning activities]: Zakon Ukrainy vid 17.02.2011 No3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#top> [in Ukrainian].
5. Pro likvidatsiiu Derzhavnoi arkhitekturno-budivelnoi inspektsii ta vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy [On the liquidation of the State Architectural and Building Inspection and amendments to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 bereznia 2020 r. No 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/218-2020-%D0%BF#n22> [in Ukrainian].